

Drömmen om skolan

Om romers kamp för utbildning

O suno pala é školá

E zhor te avel lé romen pravo pala vužskala

Hälsinglands
Museum

Pedagogiskt material
Årskurs 7-9 och gymnasiet

Drömmen om skolan

Om romers kamp för utbildning

Detta pedagogiska material är tänkt att kunna användas före, under och efter ett besök i utställningen.

Syftet med materialet är att

- eleverna ska lära sig mer om romers situation både förr och nu
- eleverna får reflektera och diskutera utifrån olika perspektiv på utbildning och skola
- eleverna får reflektera och diskutera utifrån frågor kring värderingar, fördomar och diskriminering

Övningarna bygger framför allt på material som finns i vandringsutställningen *Drömmen om skolan - om romers kamp för utbildning*. Det flesta övningarna är tänkta att genomföras på plats i utställningen. Andra övningar kan göras i klassrummet i anslutning till utställningen. Övningarna är markerade med "gör i utställningen" respektive "gör i klassrummet". Vissa övningar går att göra på båda ställena och har därför dubbla markeringar.

Det finns några saker som är bra att tänka på innan arbetet startar. I klassen kan det exempelvis finnas romska elever som är helt öppna med sin romska identitet samtidigt som det kan finnas andra elever som medvetet döljer sitt romska ursprung. Det kan också finnas elever med egna erfarenheter av diskriminering från olika sammanhang. Vill någon elev dela med sig av sina egna erfarenheter är detta självklart okej. Men kräv aldrig att någon elev ska behöva berätta.

Övningarna kan sätta igång negativa och jobbiga tankar hos eleverna. Det kan också leda till att det kommer fram fördomsfulla eller kränkande attityder och värderingar bland eleverna. Tänk alltid igenom innan du börjar arbetet hur du som ledare ska agera i dessa situationer.

Det pedagogiska materialet får användas fritt och du som ledare väljer vilka övningar som passar din grupp, beroende på vilken typ av frågor ni vill fördjupa er i, gruppens förutsättningar och hur lång tid ni har på er. I slutet av materialet finns tips på fakta och fördjupningsmaterial för er som vill veta mer. Där finns också det pedagogiska materialets kopplingar till skolans styrdokument, Lgr 11 och Gy 2011.

Det pedagogiska materialet är producerat av Sofia Dahlquist, sofiapedagog, mars 2018.

Varberg, 1962

Bulltofta, Malmö, 1957

Innehåll

Bakgrund och fakta om utställningen

Övningar:

Intro - varför drömmen om skolan?	
Vem berättar - vad berättas?	
Vad kan föremålen berätta?	
Vad säger bilden oss? - Bildanalys	
Lärarrapporterna och majoritetssamhället	
Hur förebygger vi fördomar?	
Dina möjligheter utan skolan	
Din drömskola	
Vad berättar dikten "romer" av Jami Faltin?	
Utsatta EU-medborgare i Sverige idag	
Romska lägerplatser nära er	
Behandlar din skola alla lika?	

Kopplingar till skolans styrdokument

Fakta och fördjupningsmaterial

Här ses magister Kurt-Allan Paulsson med tre elever.
Bulltofta, Malmö, 1957

Bakgrund och fakta om utställningen

I utställningen får ni möta romer som berättar om sig själva och sin relation till skola och utbildning. De berättar om en verklighet kantad av diskriminering, särbehandling och fördomar. Men också om kamp, vilja och drömmen om kunskap. Utställningen består av citat från unga romer och romer med erfarenhet av lägerskolor samt utdrag ur lärarrapporter som berättar om skolan och livet i romska läger under 1940- och 1950-talet. I utställningen finns fotografier som många varit publicerade i olika tidningar och en kort film från en lägerplats, som en lärare själv filmat. Det finns även två ljudspår. Det ena ljudspåret innehåller berättelser och tankar om hur det är att vara rom idag. I det andra ljudspåret ger olika romer råd till unga. I utställningen finns också föremål som är sammankopplade med lägerskolan och romers situation idag.

I utställningen förekommer z-ordet i direkta citat och i utdragen ur lärarrapporterna från Stiftelsen Svensk Zigenarmission för att beskriva den historiska samtiden. Idag är z-ordet kränkande och ska inte användas.

Romer och antiziganism

Romer är en av de största minoriteterna i Europa, men har inget eget land. Romerna är Europas största etniska minoritet och i Sverige utgör de en av våra fem erkända nationella minoriteter. I Sverige idag används ordet romer för att täcka in flera olika grupper med likartad kultur och historia. I utställningen finns texter både på svenska och på romani chib, vilket är ett av Sveriges fem officiella minoritetsspråk.

”I ung ålder var det populärt att retas och kalla oss för zigenare och tattare. Jag blev väldigt van, brydde mig inte och tog aldrig åt mig.”

Armando Kwiec, 22 år

Den diskriminering, det förtryck och förakt som många romer berättar om som en del av sin vardag, har en lång och skamfylld historia. Romer har under lång tid utsatts för kränkningar och förföljelse, inte minst i samband med rasbiologins kategoriseringar av ”oönskade grupper” under 1900-talet. Många romer har bittra erfarenheter av att ha blivit bortkörda från sina lägerplatser och att bli utslängda från affärer och skolor bara på grund av att de varit romer. Rasismen mot romer kallas för antiziganism. Den bygger på fördomar om att romer ser ut och uppför sig på ett visst sätt.

Det har hänt vid flera tillfällen, att zigenare ha blivit avvisade, när de sökt arbete vid olika företag, endast på grund av att de varit zigenare. Senast gällde detta en ung man, som kan både läsa och skriva. Det ser ut, som om det skulle finnas rashat. Man får hoppas på en förändring till det bättre.

Lärarrapport, okänt år

Om romer, skola och undervisning

Rätten för alla romer att gå i skola krävde många år av kamp mot fördomar och antiziganism. Fortfarande idag finns det svenska romer som är analfabeter, trots att de växte upp när välfärdsstaten var som mest välmående. Denna orättvisa har konsekvenser för barn och unga romer idag.

”Jag har aldrig gått i någon riktig skola. Jag kan inte skriva. Jag kan inte läsa. Det är det värsta man kan tänka sig. Jag hade kunnat ha ett jobb och fått ett drägligt liv som alla andra. Alla kan ju inte bli ingenjörer. Men nog hade jag fått ett vanligt arbete om jag kunnat läsa och skriva. Så mycket jag har missat.”

Marianne Demeter, 72 år

I Sverige har vi haft allmän skolplikt sedan 1842, vilket innebär att alla barn ska gå i skolan. Detta gällde dock inte alla barn. För vissa grupper av romer skulle det dröja drygt hundra år till innan det blev en rättighet att gå i skolan trots att barnen och även deras föräldrar var födda i Sverige. Redan på 1930-talet skrev Johan Dimitri Taikon, som själv var rom, till Skolöverstyrelsen och krävde förändring av skolsituationen för svenska romska barn. Först när alla romer fick bli bofasta 1959, fick samtliga romska barn möjlighet att gå i skolan året om.

Den första organiserade skolformen för de romer som bodde i läger var genom Stiftelsen Svensk Zigenarmission. Stiftelsen bestod av olika kristna samfund som bedrev undervisning och kristen mission i romska läger under somrarna med ekonomiskt stöd från staten. De ambulerande sommarskolorna startade i början av 1940-talet och verksamheten pågick under hela 1950-talet. Stiftelsen anställde sommarlediga lärare för att undervisa i lägerskolorna under sommarmånaderna. Hela familjer undervisades ofta på samma gång, eftersom ingen tidigare hade gått i skolan. Regnade det var risken stor att det inte blev någon undervisning den dagen. Skolmaterial fick lånas eller köpas in billigt. Hela undervisnings-situationen var bristfällig och mycket provisorisk.

Stiftelsens uppgift var inte bara att undervisa. Från den svenska statens håll fanns ett stort intresse av att kontrollera hur romer levde och att anpassa dem till det svenska majoritetssamhället. Lärarna som undervisade rapporterade om såväl undervisningen som livet i lägren till stiftelsen och svenska staten i ”lärarrapporter”.

”Det är framförallt en tanke, som gång på gång slagit mig under denna månad: Zigenarna är allt ofta bra mycket bättre än sitt rykte. De zigenare jag följde höll relativt rent och snyggt sina tält. De var skötsamma och ordentliga, sågs alltid nyktra och var för oss trevliga att ha att göra med. Felet är kanske, att vi svenskar, som zigenarna säger, ofta dömer alla zigenare lika och dömer dem efter de sämstas förtjänster. Nog skiljer vi gärna på svenskar av olika moraliska, och olika hygieniska kvalifikationer men zigenare är ”bara zigenare”. Tyvärr.”

Lärarrapport 1954

Trots att romska barn har gått i vanlig svensk skola i drygt 50 år är det fortfarande få som idag läser vidare på högskola och universitet. Många romer döljer också sitt romska ursprung för att slippa möta fördomar och rasism.

”Glåporden och trakasserierna fortsatte genom hela grundskolan.

Allt var bara negativt med mig. Jag var ganska kaxig så jag slog tillbaka. All skuld hamnade på mig och till slut satte de mig i en klass för nyanlända elever trots att jag är född i Sverige och pratade flytande svenska. Dessutom utan att rådgöra med mina föräldrar. När mamma fick reda på det tog hon mig ur den klassen. **Jag ville sluta skolan och aldrig mer komma tillbaka.** Men tack vare mamma, en väldigt bra kurator och en lärare blev det till slut bra. ”

Mirelle Gyllenbäck, 31 år

Övningar

Intro - Varför ”drömmen om skolan”?

GÖR I USTÄLLNINGEN

Antal: helklass
Material: utställningens namn
Syfte: introducera utställningen och reflektera kring utställningens namn

Fråga eleverna vilka associationer de får av utställningens namn, ”Drömmen om skolan - om romers kamp för utbildning” och vad de tror att utställningen handlar om.

Börja med att låta eleverna tänka enskilt.

Vem berättar - Vad berättas?

GÖR I USTÄLLNINGEN

Antal: två-fyra elever per grupp
Material: citat i utställningen
Syfte: reflektera över vem som berättar och dess syfte med sin berättelse

Bakgrund: I utställningen finns olika aktörer/röster som berättar om romernas skolgång och utbildningssituation under 1940- och 1950-talet fram tills idag.

De röster/aktörer som berättar i utställningen är:

- Unga romer
- Romer med erfarenhet av lägerskolan
- Lärare som arbetat i lägerskola på 1950-talet
- Lärare i lärarrapporter från 1940- och 1950-talet

Låt eleverna arbeta på egen hand i utställningen och be dem välja ut några citat (text eller ljud) att fördjupa sig i.

Låt eleverna reflektera över:

Vem är det som berättar?

Vilket är personens syfte med sin berättelse?

Välj ut några ord eller meningar som ni tycker är extra intressanta i citaten.

Låt eleverna dela med sig av sina tankar och de ord eller meningar de valt ut.

Diskutera tillsammans:

Vilka olika perspektiv kommer fram i utställningen?

Hur hänger dessa perspektiv ihop med varandra?

Vad berättar citaten om samhället då och idag?

Ekeby, Eskilstuna, 1952

Vad kan föremålen berätta?

GÖR I USTÄLLNINGEN

Antal: tre-fyra elever per grupp
Material: föremålen i utställningen
Syfte: reflektera över vad föremålen förmedlar
Bakgrund: I utställningen finns ett antal föremål som anknyter till lägerskolan och romers situation idag.

Dela ut ett föremål till varje grupp.

Låt eleverna fundera över:

- Vad är det för föremål?
- Beskriv föremålet. Material? Färg? Form?
- Hänger föremålet ihop med någon speciellt citat eller bild i utställningen? Vilken och varför?
- Varför tror ni föremålet finns med i utställningen?

Låt varje grupp visa upp och berätta om sitt föremål i helklass.

Vad säger bilden oss? - Bildanalys

GÖR I USTÄLLNINGEN

Antal: två-tre elever per grupp
Material: fotografier i utställningen
Syfte: analysera fotografierna i utställningen och reflektera över vad de kan berätta
Bakgrund: Fotografierna i utställningen kommer från olika tidningar och museisamlingar. De flesta fotografierna har varit publicerade i en tidning. Filmen och bilden på utställningsaffischen har läraren filmat och fotograferat.

Låt varje grupp välja en bild i utställningen.

Låt eleverna fundera över:

- Vad är det första ni tänker på när ni ser bilden?
- Vad finns i bilden?
- Var i bilden fastnar er blick?
- Vilka associationer och känslor får ni när ni ser bilden? Vad i bilden framkallar dessa?
- Uttrycker bilden värderingar av något slag? Hur framkommer de?
- Vad tror ni finns bakom eller vid sidan av det ni ser? Vad har fotografen lämnat utanför bilden?
- Varför tror ni fotografen valde detta motiv, med just denna bildvinkel?
- Vad vill fotografen berätta med bilden, tror ni?
- Vad berättar bilden om samtiden - då bilden togs?

Malmö, 1964

Lärarrapporterna och majoritetssamhället

GÖR I USTÄLLNINGEN

Antal: tre-fyra elever per grupp
Material: citat från lärarrapporterna
Syfte: reflektera över vad rapporterna berättar om normer och värderingar i majoritetssamhället
Bakgrund: I utställningen finns ett antal utdrag ur lärarrapporter där lärarna berättar om skolundervisningen och livet i lägren. Rapporterna skickade till Stiftelsen Svensk Zigenarmission, skolöverstyrelsen och socialstyrelsen.

Låt eleverna läsa utdragen ur de olika rapporterna som finns i utställningen.

Låt eleverna reflektera över:

- Vad berättar rapporterna om?
- Vilken förförståelse eller förutfattade meningar har lärarna som skrivit rapporterna?
- Vilka normer och värderingar kan ni läsa ut i rapporterna?
- Vilken bild av majoritetssamhället i Sverige på 1940- och 1950-talet, får ni genom rapporterna?
- Vilka paralleller kan ni dra till dagens Sverige?

Samla klassen och låt eleverna presentera sina tankar och diskutera tillsammans vad de kommit fram till.

Hur förebygger vi fördomar?

GÖR I USTÄLLNINGEN

GÖR I KLASSRUMMET

Antal: tre-fyra elever per grupp
Material: citatet "När lägret kom flyttande..." från utställningen
Syfte: diskutera vad vi kan göra för att motverka fördomar, intolerans och rasism
Bakgrund: En fördom är ett negativt (eller positivt) antagande eller åsikt om någon, något eller några som grundar sig på felaktig eller otillräcklig information. Många romer, både då och idag, vittnar om fördomar och antiziganism som de blivit utsatta för. I utställningens berättelser framkommer detta på många olika sätt.

Läs upp följande citat för eleverna:

"När lägret kom flyttande, hände det som alltid händer, i våra städer och samhällen när zigenare kommer. Någon ängslig människa i grannskapet ringer till polisen och frågar, om det verkligen är sant, att zigenare får slå läger just där och hur ska det gå med barn, blommor, jordgubbar o.s.v."

Lärarrapport, okänt år

Låt eleverna diskutera i mindre grupper:

- Har ni stött på liknande retorik i andra sammanhang? När och hur?
- Vad kan vi göra för att förebygga och minska fördomar?
- Vad kan jag, vi, skolan, samhället etcetera göra för att motverka intolerans och rasism?

Samla klassen och diskutera tillsammans.

Dina möjligheter utan skolan

GÖR I USTÄLLNINGEN

GÖR I KLASSRUMMET

Antal: enskilt samt två-tre elever per grupp
Material: papper och penna
Syfte: reflektera över skolan och utbildningens betydelse
Bakgrund: Utställningen handlar om romer som aldrig fick chansen att gå i skolan. Tänk dig att du aldrig har fått gå i skolan. Du kan inte läsa, skriva eller räkna. Hur påverkar detta dig?

Enskilt:

Fundera och skriv ner fem saker som du gör idag som du inte skulle kunna göra om du inte hade fått gå i skolan.

I grupp:

Låt eleverna berätta för varandra i små grupper om vilka fem saker de valt ut.

Diskutera tillsammans i mindre grupper:

- Vilka konsekvenser får detta för er?
- Hur kommer detta att påverka er framtid?

Din drömskola

GÖR I USTÄLLNINGEN

GÖR I KLASSRUMMET

Antal: tre-fyra elever per grupp
Material: utställningen, penna och papper
Syfte: reflektera över vad ni vill förändra i dagens skola
Bakgrund: Utställningen heter "Drömmen om skolan". Hur ser er drömskola ut om ni får tänka helt fritt? Hur bedrivs undervisningen och vilken kunskap är viktig?

Låt eleverna diskutera i små grupper:

Hur ser er drömskola ut? Motivera era val.

Exempel på frågor att fundera över:

- Hur ser miljön ut? Hur är skolan utformad?
- Hur är människorna i skolan mot varandra?
- Hur och vad lär sig eleverna?
- När är skolan öppen?
- Var finns skolan?
- Hur ser en drömdag ut?

Låt eleverna skriva ner tre konkreta idéer på papperslapparna som finns i utställningen och fäst dem med klädnypor bland de andra lapparna.

Titta och läs igenom varandras lappar.

Reflektera tillsammans:

- Vad skulle behöva förändras i er skola för att er skola ska bli en drömskola?

Vad berättar dikten ”romer” av Jami Faltin?

GÖR I KLASSRUMMET

Antal: enskilt eller smågrupper
Material: Jami Faltins dikt ”Romer” i textform eller som videoklipp: <https://www.youtube.com/watch?v=54DS9yF8mU0> eller <https://www.stockholmdirekt.se/nyheter/jami-hyllas-for-poesi-om-livet-som-ung-och-rom-i-orten/repqjE!7paLzhlbxX8O9J7I9PAkew/>
Syfte: analysera dikten och reflektera över dess innehåll
Bakgrund: Dikten är skriven av Jami Faltin, 17-årig finsk rom. Han bor i Flemingsberg i Stockholm och blev 2017 års vinnare av Ortens bästa poet på Ungdomens hus i Rinkeby.

Låt eleverna läsa eller lyssna på dikten.

Låt eleverna fundera över:

- Vilka är dina första reaktioner på dikten?
- Vad händer i dikten?
- Hur är dikten uppbyggd?
- Vilka känslor förmedlar dikten?
- Använder sig författaren av symboler, metaforer eller liknelser i dikten? Hur tolkar du dessa?
- Vad tror du författaren vill säga med dikten?
- Vad säger dikten just dig?

Låt eleverna diskutera dikten och sina tankar kring dikten med varandra.

Be eleverna att läsa igenom eller lyssna på dikten igen och reflektera över:

- Upplever du dikten på ett annat sätt nu?
- Hur och varför?

”Romer” av Jami Faltin

Ja vet redan era fördomar,
Våra magar är för tomma,
Följ med mig på en resa med de resande folket,

Allting börja 1000-talet vi kom från norra Indien,
Hunger o förföljelse men de va inte allt min vän,
1300-talet vi va me på någons nota,
Genom Persien Armenien till hela Europa,
1400-talet allting började på riktigt,
Utan anledning vi blev straffade på livstid,
1500-talet Sverige hängde alla männen,
Skicka oss så fort vi kom men finns i alla länder,
1600-talet skicka kvinnorna och barnen,
Dom hade rätt o döda så man gick o spände hanen,
1940 dom sa gränserna e stängda,
Hitler han va efter oss han ville se oss brända,

Och ni mina mörka bröder o systrar,
Vet att ni från andra sidan kontinenten lyssnar,
Att ni vet hur det känns att inte riktigt vara fri,
Ni har ju också levt i många år av slaveri,

Vi fick bo i tält o inte föda några barn,
Hunger o knas bröt mot lagarna för mat,
De va hästar på hästar männen jagade levebröd,
Pojken på hästvagnen han undra va han lever för,
Ingen rätt för skola han va stämplad som en tjuv,
Ja knullar svenska staten dom behandlat oss som djur,

Dricker upp en flaska vodka eller whisky,
Mitt hem e där mitt hjärta e shoutout to my gipsys,

Europas mest hatade o utsatta folkgrupp,
Romer! de första som kom upp,
2017 allt e fortfarande samma,
Diskriminerade och hatade av alla,
Nyfödda barn dom e me på svarta listan,
Men haha vi kommer aldrig försvinna,
Förföljelse, trakasserier och diskriminering,
Ja sitter på ett tak tänker va e livets mening,
Fin byxor en skjorta och en sliten hatt,
Dom ser inte hela bilden så dom målar den me svart,
Folket undrar varför vi har på oss den här skiten,
Ja rockar hela outfiten men bytte fin skor till sneakers,
Du ser bara nån som tigger utanför ica,
Du ser inte att de deras ända sätt o bli rika,
Vi har aldrig fått jobb aldrig fått va me,
Vi har aldrig fått nått vi har aldrig fått ta del,
Röda blåa gröna vi finns på varje station,
En börda? Låt oss bli hörda om vår situation.

Utsatta EU-medborgare i Sverige idag

GÖR I KLASSRUMMET

I Sverige idag finns det många romer som är så kallade utsatta EU-medborgare eller EU-migranter och som vistas i Sverige under längre eller kortare perioder. Människorna kommer ofta från länder i Europa med sämre sociala och ekonomiska förhållanden, exempelvis Rumänien. Dessa människor lever ofta under liknande förhållanden som många romer gjorde i Sverige fram till 1960-talet. Vilka paralleller kan ni göra mellan dagens situation och historien? Vilka likheter respektive olikheter finns? Varför?

Romska lägerplatser nära er

GÖR I KLASSRUMMET

Många romska familjer flyttade runt och bodde på olika lägerplatser fram till 1960-talet. Runt om i Sverige finns det därför platser där det bott romer. Vissa platser har använts under lång tid vilket gjort att de fått namn som kan härledas till romernas liv. Finns det en gammal lägerplats i närheten av skolan eller platsen där ni bor? Hur ser platsen ut? Vad finns på platsen idag? Har platsen ett speciellt namn? Finns det historiska foton, dokumentationer eller liknande från platsen?

Tips på länkar:

http://www.rkcmalmo.se/romska_platser/

<https://digitaltmuseum.se/021107268212/stiftelsen-svensk-zigenarmission>

http://www.rkcmalmo.se/romska_bilder/

<http://romskabilder.se/sv/#bilder>

Behandlar din skola alla lika?

GÖR I KLASSRUMMET

Undersök tillsammans hur er skola arbetar med likabehandling och mot diskriminering och kränkande behandling. Har din skola en plan mot kränkande behandling? Finns det någon annan form av dokumentation eller vägledning kring likabehandling och hur skolan ska arbeta med att motverka trakasserier och diskriminering? Vad står det i dokumenten? Tycker ni att er skola följer dem? Finns det något som ni tycker bör läggas till?

6 kap. Åtgärder mot kränkande behandling

(skollagen 2010:800)

Diskriminering

2 § Bestämmelser om förbud m.m. mot diskriminering i samband med verksamhet enligt denna lag finns i diskrimineringslagen (2008:567).

Plan mot kränkande behandling

8 § Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Förordning om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling

(Svensk författningssamling 2006:1083)

2 § En plan mot kränkande behandling enligt 6 kap. 8 § skollagen (2010:800) ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Läs mer:

http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800#K6

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20061083-om-barns-och-elevers_sfs-2006-1083

Kopplingar till skolans styrdokument

Kopplingar till Lgr 11, årskurs 7-9

Historia

Eleven ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap,
- reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv, och
- använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.

Samhällskunskap

Eleven ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar, och
- reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

Svenska

Eleven ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften, och
- söka information från olika källor och värdera dessa.

Kopplingar till Gy 2011

Historia

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla:

- Kunskaper om vad som utmärker olika tidsperioder samt levnadsvillkoren för människor under olika tidsperioder.
- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden.
- Förmåga att använda och tolka historiska källor.

Samhällskunskap

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla:

- Kunskaper om samhället och människors livsvillkor i samhället.
- Förmåga att reflektera över demokrati och de mänskliga rättigheterna.
- Förmåga att reflektera över och jämföra olika samhällsförhållanden och samhällsfrågor.
- Förmåga att söka, värdera och använda information från olika källor.

Svenska

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla:

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift samt anpassa språket till syftet, mottagaren och sammanhanget.
- Förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra typer av texter från olika medier.
- Förmåga att reflektera över olika former av språklig variation.
- Förmåga att söka, sammanställa och kritiskt granska information från olika källor.

Fakta och fördjupningsmaterial

Antiziganism, Forum för levande historia:

<http://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/antiziganism>

Antiziganismen i Sverige; Kommissionen mot antiziganism: <http://www.minoritet.se/user/motantiziganism/wp-content/uploads/2015/12/Antiziganismen-i-Sverige.pdf>

Den dag jag blir fri - en bok om Katarina Taikon.

Lawen Mohtadi (2012) Natur&Kultur

Den säkra zonen. Motiv, åtgärdsförslag och verksamhet i den särskiljande utbildningspolitiken för inhem-ska minoriteter 1913-1962; David Sjögren (2010):

<http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:319013/FULLTEXT01.pdf>

Ett bortjagat folk (Lättläst) Forum för levande historia

<http://www.levandehistoria.se/material/ett-bortjagat-folk>

Ett fördrivet folk Forum för levande historia

<http://www.levandehistoria.se/material/ett-fordrivet-folk>

Fakta och inspirationsmaterial om romer; Skolverket:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/nationella-minoriteter/romer/om-romer-1.213643>

Om romer i Sverige med Fred Taikon och Charlotte Hyllén-Cavallius, Podcast

<https://www.acast.com/alltduvelatveta/100omromerisverigemedfredtaikonochcharlottehyllten-cavallius>

Om romernas historia; Romska ungdomsförbundet och Romska kulturcentret i Malmö

<http://www.romernashistoria.se/index.php>

Romernas historia; minoritet.se:

<http://minoritet.se/romer/historia>

Romernas historia 1900-tal; UR skola:

<http://urskola.se/Produkter/200409-Romernas-historia-1900-tal-En-skola-for-alla#Om-serien>

Serialbumet Sofia Z-4515 Forum för levande historia

<http://www.levandehistoria.se/material/serialbumet-sofia-z-4515>

Vi läser om Romer. Romska ungdomsförbundet.

Boken går att beställa gratis här:

http://www.romernashistoria.se/bestall_bok/index.php